

Đurđa Bolanča,
asistentica na Katedri za građansko pravo
Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu

OBVEZNO PRAVO, POSEBNI DIO I. - Pojedini ugovori -
Vilim Gorenc, Hrvoje Kačer, Hrvoje Momčinović, Zvonimir Slakoper,
Branko Vukmir, Loris Belanić,
Novi informator, Zagreb 2012.

Knjiga **OBVEZNO PRAVO, POSEBNI DIO I., Pojedini ugovori**, autora Vilima Gorenca, Hrvoja Kačera, Hrvoja Momčinovića, Zvonimira Slakopera, Branka Vukmira, Loris Belanića, objavljena je 2012. godine u nakladi Novog informatora iz Zagreba. Ovo djelo predstavlja nastavak knjige **OBVEZNO PRAVO, OPĆI DIO, Sklapanje, promjene i prestanak ugovora**, autora Vilima Gorenca i Zvonimira Slakopera uz suradnju Maje Bukovac Puvača, objavljene 2009. godine u nakladi Novog informatora iz Zagreba. U knjizi su obrađeni pojedini ugovori obveznog prava, a materiju svakog od uvrštenih ugovora obradio je neki od koautora.

U predgovoru, redaktor Zvonimir Slakoper ističe da knjiga prikazuje i obrađuje pojedine tipove imenovanih ugovora onako kako su uređeni odredbama Zakona o obveznim odnosima (dalje: ZOO). Autori su u obrađivanju pojedinih ugovora davali redovito veoma opsežan prikaz domaće sudske prakse, te upućivali na stavove i mišljenja izražena u domaćoj i poredbenoj literaturi. Osim toga, vrijednost ove knjige jest i u usporedbi odredbi ZOO-a s odredbama odgovarajućih propisa zemalja europskog kontinentalnog pravnog kruga, ali i s odredbama Nacrta zajedničkog referentnog okvira za građansko pravo u Europskoj uniji. Turistički i bankovni ugovori nisu obuhvaćeni knjigom jer pripadaju posebnim pravnim područjima.

Knjiga se sastoji od šest dijelova, predgovora, popisa kratica i skraćeno citiranih djela, te stvarnog kazala.

U uvodnom dijelu autori objašnjavaju strukturu djela, odnosno kriterije podjele ugovora po pojedinim poglavljima. Polaze naime od kriterija svrhe sklapanja ugovora, pa stoga ugovore dijele na sljedeće skupine: ugovori o trajnom (definitivnom) prijenosu dobara, ugovori o privremenom prijenosu i korištenju dobara, ugovori o pribavljanju faktičnog rada i/ili njegovog rezultata, ugovori o pribavljanju rezultata pravnih poslova poduzetih s trećim i ostali ugovori. Također u uvodnom dijelu nalazimo kratak osvrt na međusobnu povezanost pravnih poslova.

U drugom dijelu knjige obrađeni su ugovori o trajnom (definitivnom) prijenosu dobara. Tako se u prvom podpoglavlju obrađuje ugovor o kupoprodaji (autor: Zvonimir Slakoper) koji predstavlja najčešći i gospodarski najvažniji ugovor, čija je svrha definitivni prijenos vlasništva na stvari, odnosno definitivni

prijenos prava s prodavatelja na kupca uz novčanu protučinidbu kupca. Detaljno su obrađeni pojam i obilježja ugovora prema ZOO-u, objektivno bitni sastojci i nastanak ugovora, zatim temeljni (primarni) učinci po samom ugovoru kao i posebni (sekundarni) učinci po zakonu, garancija i prodaja s osobitim pogodbama. Zatim slijedi ugovor o zamjeni (razmjeni)(autor: Zvonimir Slakoper) uz obradu njegovog pojma te prava i obveza ugovornih strana, a u ovu skupinu je ubrojen i ugovor o darovanju (koautori: Hrvoje Kačer i Zvonimir Slakoper) te je obrađen njegov pojam, obilježja i razlikovanje od sličnih ugovora, sastojci i način sklapanja ugovora kao i primarni i sekundarni obveznopравни učinci ugovora.

U trećem dijelu knjige nalazimo ugovore koji spadaju u ugovore o privremenom prijenosu i korištenju dobara. Prvenstveno je obrađena materija ugovora o posudbi (koautori: Hrvoje Kačer i Zvonimir Slakoper), njegovo uređenje prema odredbama ZOO-a kao što su sastojci i sklapanje ugovora, oblik ugovora te primarne obveze posuditelja i posudovnika, zastara uzajamnih zahtjeva i načini prestanka ugovora. Slijedi ugovor o najmu/zakupi (koautori: Hrvoje Kačer i Zvonimir Slakoper) gdje uz njegov pojam, obilježja i razlikovanje u odnosu na slične ugovore, nailazimo i na analizu primarne obveze najmodavca/zakupodavca te najmoprimca/zakupnika, analizu odredaba koje uređuju podnajam i podzakup, založno pravo i pravo zadržanja, otuđenje predmeta najma/zakupa i prestanak ugovora. Slijedi podpoglavlje posvećeno ugovoru o zajmu (autor: Zvonimir Slakoper) sa svim svojim općim karakteristikama. Pozornost je posvećena i ugovoru o kreditu (autor: Zvonimir Slakoper), koji je specifičan jer ima karakter građanskopravnog i trgovačkog ugovora, ali i elemente ugovora o potrošačkom kreditu. Detaljno je obrađen njegov pojam i sadržaj, bitni sastojci ugovora, vrste kredita, period trajanja ugovora (od nastanka ugovora pa sve do dospijeća vraćanja), te prestanak ugovora. Zadnji iz ove skupine ugovora je ugovor o licenciji (autor: Vilim Gorenc) i tu nalazimo njegov pojam i obilježja, predmet ovog ugovora, detaljno su obrađena pravila o formi ovog ugovora, pravila o posebnim oblicima ugovora o licenciji, obveze davatelja i stjecatelja licencije, te načini prestanka ovog ugovora.

U četvrtom dijelu knjige obrađeni su oni ugovori koji se odnosi na pribavljanje faktičnog rada i/ili njegova rezultata. Prvo podpoglavlje posvećeno je analizi ugovora o djelu (autor: Vilim Gorenc). Riječ je o ugovoru koji se često koristi u pravnoj i poslovnoj praksi. Autor je ugovor detaljno obradio i uputio nas, uz opći dio, i u sve njegove specifičnosti kao što je prijelaz rizika, izvoditeljevo zakašnjenje i odgovornost za nedostatke, te pravo zadržanja. Sljedeći u ovoj skupini je ugovor o građenju (autor: Branko Vukmir), pa tu nalazimo definiciju pojma ovog ugovora, značajke i bitne sastojke ugovora, temeljne obveze izvoditelja i naručitelja, zatim promjene koje mogu nastati nakon sklapanja ugovora, odgovornost za nedostatke i pravila o uređenju regresnih odnosa. Autor je pored analize odredaba nacionalnog zakonodavstva prikazao i međunarodne opće uvjete kao i pravila prava Europske unije vezana za ugovor o građenju. Slijedi analiza ugovora o ostavi (autor: Vilim Gorenc) i njegovih temeljnih značajki. U odjeljku posvećenom ugovoru o uskladištenju (autor: Vilim Gorenc), koji je prvenstveno ugovor trgovačkog prava, ali je svoje mjesto našao i u građanskom pravu, autor čitatelja upućuje u

pojam skladišta, obrađuje temeljnja obilježja ugovora, kao i obveze skladištara i ostavodavca, a nalazimo i detaljan opis pojma skladišnice. U ovu grupu ugovora spada i ugovor o posredovanju (autor: Zvonimir Slakoper), te ugovor o prijevozu (autor: Hrvoje Momčinović). Temeljna pravila vezana za ugovor o prijevozu nalazimo u ZOO-u, ali za pojedine vrste prijevoza vrijede drugi posebni propisi iz područja prijevoza (npr. propisi koji uređuju cestovni prijevoz, pomorsku plovidbu, zračni promet i dr.). Autor analizira opći pojam ugovora o prijevozu i njegove bitne sastojke, te posebno obrađuje ugovor o prijevozu stvari i ugovor o prijevozu osoba. Posljednji iz ove skupine je ugovor o ispitivanju robe i usluga (autor: Hrvoje Momčinović). Autor je obradio opće karakteristike ugovora, obveze izvršitelja i naručitelja ispitivanja, ispitivanje robe s jamstvom, ispitivanje usluga i stvari koje nisu namijenjene prometu, založno pravo i prestanak ugovora.

U petom dijelu knjige obrađeni su ugovori o pribavljanju rezultata pravnih poslova poduzetih s trećim. Prvi u nizu je ugovor o nalogu (autor: Zvonimir Slakoper). Autor analizira opća pravila ugovora o nalogu definirana odredbama ZOO-a. Pažnja se posvećuje i usporedbi ugovora o nalogu i nekih drugih ugovora (npr. ugovora o djelu, komisijskog ugovora, i dr.). Detaljno su analizirani primarni (namjeravani) učinci sklopljenog ugovora, posebni sekundarni učinci, te prestanak ugovora. Slijedi razmatranje o ugovoru o prodajnom nalogu (autor: Zvonimir Slakoper), koji predstavlja ugovor o nalogu posebne vrste (*sui generis*), ali se i razlikuje od klasičnog naloga u više elemenata. Autor obrađuje upravo te razlike, kao i temeljna obilježja ovog ugovora. U ovu grupu ugovora spada i ugovor o komisiji (autor: Zvonimir Slakoper). S obzirom da je ovo kompleksan ugovor, autor se posebno bavi ne samo definiranjem njegovog pojma nego ga ujedno i razgraničava od sličnih ugovora, te obrađuje njegovu primjenu u pravnoj i poslovnoj praksi. Analizira detaljno bitne sastojke ugovora, primarne obveze komisionara po samom zakonu, zatim ugovorene obveze komisionara navedene u ZOO-u, posebne sekundarne učinke koji proizlaze iz odredba o ugovoru o komisiji, te iz ugovora o nalogu, obveze komitenta, te odnos komitetnta i komisionara prema komisionarevu suugovaratelju. Posljednji u ovoj skupini ugovora je ugovor o otpremi (špediciji), (autor: Hrvoje Momčinović). Autor je analizirao pojam, oblik ugovora i način njegovog sklapanja, zatim obveze otpremnika i nalogodavaca, posebne slučajeve otpremanja, založno pravo otpremnika i načine prestanka ugovora.

Šesti dio knjige obrađuje one ugovore koji nisu svrstani u prethodne grupe po spomenutoj klasifikaciji provedenoj po kriteriju svrhe sklapanja ugovora. To je u prvom redu ugovor o trgovinskom zastupanju (autor: Branko Vukmir). U njegovoj detaljnoj analizi autor nas upućuje na veoma bitne izmjene koje je u uređenju ovog ugovora donio ZOO iz 2006 godine, a sve u svrhu uspješnijeg usklađivanja s odredbama Direktive Vijeća Europske unije br. 86/653. Tako autori analiziraju opća pravila o trgovinskom zastupanju i o zastupnicima, zatim pojam ugovora o trgovinskom zastupanju i pojam trgovinskog zastupnika te njegovo razgraničenje sa sličnim pojmovima. Pozornost je posvećena i pravilima o ugovorima u kojima se pojavljuje više zastupnika i više nalogodavaca, te definiranju područja zastupanja i

vrsta poslova koji se sklapaju putem trgovinskog zastupanja. Analizirane su i ostale odredbe ZOO-a koje uređuju ovaj ugovor, kao što su pravila o obliku ugovora, o pravnom položaju zastupnika i nalogodavca, te o trajanju i prestanku ugovora. Svaki od elemenata ovog složenog ugovora autor je analizirao i prema odredbama ZOO-a i prema odredbama Direktive Vijeća Europske unije br. 86/653. Slijedi analiza pravila o ugovoru o ortaštvu (autor: Vilim Gorenc). Kao i kod ostalih ugovora analiziranih u ovom djelu, autor polazi od definiranja njegovih općih obilježja, te prelazi na analizu svih pojedinih značajnijih karakteristika ugovora. Tako obrađuje pojam i vrste uloga, način ugovaranja uloga, definira pojam imovine ortaštva, analizira pravila kojima su uređeni unutarnji odnosi u ortaštvu, odnosi prema trećima, dobitci i gubitci ortaštva, istupanje i isključenje ortaka, prestanak ortaštva, te kao posljedica povrat stvari i dioba zajedničke imovine.

Posljedni u ovom nizu je ugovor o osiguranju (autor: Loris Belanić), također veoma kompleksan ugovor. U uvodnom dijelu ovog podpoglavlja autor daje pojam osiguranja, definira pravo osiguranja, te pojedine vrste osiguranja. Analizira zatim pojam i karakteristike ugovora o osiguranju i elemente ugovora, osobe u ugovoru o osiguranju, sklapanje ugovora o osiguranju, policu osiguranja, prava i obveze ugovornih strana, trajanje i prestanak ugovora. Posebno su analizirane odredbe o ugovoru o osiguranju imovine te ugovoru o osiguranju osoba.

Ugovorno pravo, kao po obujmu i po značaju za praksu veoma bitan dio obveznog prava, dosada je u pravnoj literaturi često i iscrpno obrađivano. No, ovo djelo predstavlja sigurno veoma bitan doprinos postojećoj znanstvenoj i stručnoj literaturi iz oblasti ugovornog prava. To ne samo stoga što obuhvaća analizu gotovo svih ugovora obveznog prava, koji se najčešće koriste u domaćoj praksi, nego prvenstveno stoga što je jedno od prvih djela koje sustavno obrađuje hrvatsko ugovorno pravo po novom ZOO-u. Osim toga, vrijednost djela je i u tome što daje pregled najvažnije znanstvene i stručne literature posvećene pojedinom ugovoru, te u činjenici da uspoređuje rješenja hrvatskog prava s rješenjima bliskih usporednih sustava i europskog ugovornog prava. Posebno treba naglasiti da autori znanstvenu analizu pojedinih ugovora redovito potkrjepljuju primjerima iz sudske prakse. Zbog svega navedenog djelo će biti iznimno korisno svim pripadnicima pravne struke. To se u prvom redu odnosi na studente prava, kojima je knjiga prvenstveno i namijenjena, te stilom, jezikom i načinom izlaganja materije prilagođena njihovim potrebama. No, isto tako bit će zanimljiva i pravnicima praktičarima, posebno odvjetnicima i sucima, kao i znanstvenicima, budući da osim temeljne analize zakonskih normi koje uređuju pojedine ugovore, nudi i često veoma produbljenu i uspješnu znanstvenu analizu problema koji se u praksi javljaju, a ne mogu se riješiti isključivo linearnom primjenom pravne norme. Kao rezultat svega navedenog, ovo se djelo može preporučiti već navedenim skupinama pripadnika pravne struke, kao i svima onima koji ovaj dio materije obveznog prava smatraju zanimljivim i žele saznati nešto više.